

Popüler Medya Araçlarının Din Eğitimi Materyalleri Arasındaki Yeri

Saadettin ÖZDEMİR | 0000-0002-5714-9266 | saadettinozdemir07@gmail.com

Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Isparta, Türkiye

ROR ID: 04fjte88

Ahmet Yusuf GIYNAŞ | 0000-0001-5076-113X | yusufgiynas@gmail.com

Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Isparta, Türkiye

ROR ID: 04fjte88

Öz

Popüler kültür, halk tarafından oluşturulup gündelik hayatın içinde insanların hoş bir şekilde yaşamlarını geçirmesi olarak tanımlanmaktadır. Popüler kültürün aktarılmasında medya araçları önemli yer almaktadır. Toplumların yaşam sürelerinin kaliteli olması ve devamlılığının sağlanması eğitim, sosyal çevre ve güncel teknolojiler ile olmaktadır. Günümüzün teknolojileri arasında popüler medya yer almaktadır. Geniş topluluklar tarafından kabul ve takip edilen yazılı, sözlü ve görsel araçlara popüler medya denir. Bireyde kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlanan eğitim, yetişecek nesillerin hem şimdiki yaşantılarını hem de gelecekteki yaşantılarını verimli hale getirme sanatıdır. Bunun için eğitimin günün şartlarına uygun olarak verilmesi gerekir. Eğitim-öğretim yapılırken öğrencilerin bilgileri kalıcı olarak aldığı ve derse aktif katıldığı materyaller kullanılmalıdır. Böylece öğrenciler interaktif bir şekilde derse katılan, sorgulayan, araştıran bir yapıya kavuşacaktır. Tüm bunların olması için eğitim-öğretim ortamlarında güncel materyallerin kullanılması gereklidir. Günümüzün güncel materyali ise internet ve onunla bağlantı kurulduğu uygulamalardır. Bu uygulamaların din eğitiminde materyal olarak kullanılma durumunun ortaya konulması için derleme yöntemiyle literatürde var olan çalışmalar incelenmiştir. Böylece genel bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, popüler medya araçları hem akla hem kulağa hem göze hatta hepsine birlikte hitap ettiği için eğitimin kalıcılığını artırmaktadır. Din eğitiminin genel yapısı ve özeldede soyut yapısı düşünüldüğünde popüler medya araçlarının kullanımı din öğretiminde kalıcılığı artırmaktadır. Popüler medya; somut öğrenme sağlaması, zengin örnekler içermesi, günlük yaşantı ile bağlantı kurmasının yanı sıra öğrencilerin empati yapmalarına yardımcı olmaktadır. Böylece öğrencilere analiz etme, eleştirme, değerlendirme, dini bilgileri karşılaştırma ve yeniden yorumlama yeteneği kazandırmaktadır. Ancak popüler medya araçlarının ders esnasında kullanılması için öğretmen tarafından önceden hazırlıklar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, Eğitim, Dijital Eğitim, Materyal, Popüler Medya.

Atıf Bilgisi

Özdemir, Saadettin – Gıynaş, Ahmet Yusuf. “Popüler Medya Araçlarının Din Eğitimi Materyalleri Arasındaki Yeri”. *Düzce İlahiyat Dergisi* 8/2 (Aralık 2024), 173-198. <https://doi.org/10.61272/duid.1543800>

Geliş Tarihi	04.09.2024
Kabul Tarihi	24.10.2024
Yayın Tarihi	31.12.2024
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Yazar Katkıları	Saadettin Özdemir 50% - Ahmet Yusuf Gıynaş 50%.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – iThenticate
Etik Bildirim	etik.duzceilahiyat@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

The Role of Popular Media Tools in Religious Education Materials

Saadettin ÖZDEMİR | 0000-0002-5714-9266 | saadettinozdemir07@gmail.com

Süleyman Demirel University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Sciences, Isparta, Türkiye

ROR ID: 04fjtte88

Ahmet Yusuf GIYNAŞ | 0000-0001-5076-113X | yusufgiynas@gmail.com

Süleyman Demirel University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Sciences, Isparta, Türkiye

ROR ID: 04fjtte88

Abstract

Popular culture, created by society, is often defined as the means through which people enhance their daily lives with enjoyable practices. One of the key tools for transmitting popular culture is media, encompassing technologies that have become indispensable in contemporary life. Written, oral, and visual tools that are accepted and followed by large communities are called popular media. Education, defined as a process that fosters permanent behavioral change, is the art of improving both present and future lives. For education to be effective, it must align with the realities of modern society. This includes employing materials that allow students to actively participate in the lesson, question and research. Today, digital tools such as the internet and its associated applications have emerged as essential educational resources. To reveal the situation of using these applications as materials in religious education, this study synthesizes findings from existing literature using a compilation method. As a result, popular media tools increase the permanence of education because they appeal to individuals' minds, ears, and eyes, and even all of them together. When the structure of religious education is considered, the use of popular media tools increases the permanence of religious education. Because popular media provides concrete learning, contains rich examples, connects to daily life, and helps students empathize. Thus, it provides students with the ability to analyze, criticize, evaluate, compare, and reinterpret religious information. However, to use popular media tools during the lesson, preparations should be made in advance by the teacher.

Keywords

Religious Education, Education, Digital Education, Material, Popular Media.

Citation

Özdemir, Saadettin – Gıynaş, Ahmet Yusuf. “The Role of Popular Media Tools in Religious Education Materials”. *Düzce Divinity Journal* 8/2 (December 2024), 173-198. <https://doi.org/10.61272/duid.1543800>

Date of Submission	04.09.2024
Date of Acceptance	24.10.2024
Date of Publication	31.12.2024
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Author Contributions	Saadettin Özdemir 50% - Ahmet Yusuf Gıynaş 50%.
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	etik.duzceilahiyat@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Nesiller varlıklarını geçmişten aldıkları bilgilerle devam ettirmektedir. Bu bilgiler onların kültürlerini oluşturur. Kültür insanların ve toplumların devamlılıklarını sürdürdüğü ve kendine has yaşantılarını oluşturduğu değerlerdir. Kültürün varlığını sürdürmesi ise her toplumda yer ve zamanın şartlarına bağlı olarak eğitim ve sosyal çevre ile olmaktadır. Kültürün yayılmasında etkili olan bu iki faktöre medyayı da ekleyebiliriz. Zira medya alt dallarıyla birlikte kültürel değerlerin aktarılmasında kitle iletişim rolü taşımaktadır. Böylece insanların gündelik yaşantılarını ve davranışlarını yönlendirmektedir.¹

Medya; insanların hayatına girerek dil, kültür ve fiziksel mekân ayırt etmezsiniz yeni yaşam biçimlerini aktarır hale gelmiştir. Böylece bireyler çeşitli konular çerçevesinde farklı kültürel aktarımlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum eğitim alanında kendini hissettirmektedir. Çünkü eğitimin işlevi var olan kültürü gelecek nesillere aktarmaktır. Ayrıca dinamik ve sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirme eğitimin en önemli görevlerindedir. Bu faktörler düşünüldüğü zaman eğitimin gelişen teknolojiye uzak durması düşünülemez. Dolayısıyla eğitimin bu görevini yerine getirmesi için eğitim ortamlarında güncel teknolojik materyallerin kullanılması gereklidir. Popüler medya araçları da bu güncel teknolojilerin arasındadır.

Toplum kültürünün içinde inanç, gelenek ve görenekler önemli yer tutmakta birlikte bu inanç ve gelenekler hem kültürü yönlendirmekte hem de kendilerini yeni bilgilerle beslemektedir. Dolayısıyla kültürün içinde yer edinmiş inanç, gelenek ve göreneklerin etkilenmesinde popüler medya fazlasıyla yer almaktadır. Bu durum kültürlerin temelini teşkil eden din ve din eğitimini de etkilemektedir. Bu yüzden din eğitiminin teknolojiye etkilenmemesi söz konusu olamaz. Dolayısıyla örgün ve yaygın din eğitiminde teknolojik gelişmeler cazip bir materyal haline gelmiştir.

Günümüzde din eğitimi sadece okullarla sınırlı kalmamakta; sinema, belgeseller, çizgi filmler, sosyal medya gibi popüler medya araçları ile de yapılmaktadır. Medya araçlarında dini bilgilerin yoğun olarak işlenmesi bu medya araçlarının din eğitimi materyali olarak kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü din öğretiminde kullanılan çeşitli özelliklere sahip materyaller inanç, ibadet, ahlak, değer, dua ve sûre öğretiminde yararlar sağlamaktadır.² Popüler medya araçlarının din eğitiminde materyal olarak kullanımı ve fonksiyonlarının ele

¹ Emine Erdal - Türkan Papuşcuoğlu, "Yeni Çağın Hammaddesi Veri Madenciliğinin Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi", *Medeniyet ve Toplum Dergisi* 5/1 (2021), 70.

² Muhammet Mustafa Bayraktar - Saliha Bozer Bayraktar, "Hz. Peygamber'in Hayatının Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı: İslam Minyatür Sanatı Örneği", *Eski-yeni* 50 (2023), 773.

alınması yapılan bu araştırmanın en önemli nedenidir. Bir diğer neden ise hayatımızın her alanında yer edinmiş olan popüler medyanın eğitimciler tarafından dikkate alınması gerekliliğidir. Bu açıdan araştırmada popüler medya araçları bir bütün olarak ele alınmakta ve din eğitimi açısından yararlarının ortaya konması amaçlanmaktadır.

İnsanın her zaman ve mekânda karşılaştığı, isteyerek veya istemeden hemhâl olduğu popüler medya araçları bireylerin dini kültürlerinin oluşmasında veya dezenformasyona uğramasında etkili olmaktadır. Ayrıca her gün teknolojik ilerlemeden dolayı yeni medya araçları insanların hayatlarına girmektedir. Bu durum güncel medya araçlarının eğitim ve din eğitimi ortamlarında kullanılabilirliği sorusuna neden olmaktadır. Bu nedenle medya araçları hakkındaki yapılan çalışmalar ile yeni ortaya çıkan medya araçlarının eğitimde kullanılabilirliği durumunu genel bir çerçeve ile ortaya koyma gerekliliği vardır.

Literatür tarandığında popüler medya araçlarının ders öğretiminde etkilerinin olduğuna ulaşılmıştır.³ Popüler medya alanlarından; filmlerin⁴, televizyonun⁵, görsel medyanın⁶, sosyal medyanın⁷ ve metaversenin⁸ din eğitiminde kullanılabilirliğinin tartışıldığı çalışmalar vardır. Bununla birlikte medyanın din

- 3 Süleyman Gümrükçüoğlu, “Görsel Medya ve Din Eğitimi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi USTEK’ 2022 Özel Sayısı* 20/1 (2022), 47-64; Zeynep Yılmaz - Mustafa Yel, “Popüler Medya Kaynaklarının Biyoloji Öğretiminde Kullanımının Öğrencilerin Biyolojiye Yönelik Tutumlarına Etkisi”, *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi* 5/1 (2018), 205-219; Nazlı Gökçe, “Çevre Eğitiminde Gazetelerden Yararlanma”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2/6 (2009), 251-265; Hasan Türker - Özgür Arslan, “İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Belgesel Filmlerin Kullanımı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 24 (2008), 92-104; Nusret Kavak vd., “Fen-Teknoloji Okuryazarlığı ve İnfomal Fen Eğitimi: Gazetelerin Potansiyel Rolü”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 26/3 (2006), 17-28; Costas Efthimiou - Ralph Llewellyn, “Physics in Films: A New Approach to Teaching Science”, *arXiv ön baskısı physics/0404064*, (2004), 1-11; Christopher Rose, “How to Teach Biology Using the Movie Science of Cloning People, Resurrecting the Dead, and Combining Flies and Humans”, *Public Understanding of Science* 12/3 (Temmuz 2003), 289-296; Ruth Jarman - Billy McClun, “Use the News: A Study of Secondary Teachers’ Use of Newspapers in the Science Classroom”, *Journal of Biological Education* 35/2 (Mart 2001), 69-74.
- 4 Konuyla detaylı bilgi için bk. Mehmet Korkmaz, “Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları”, *Bilimname* 33 (29 Mayıs 2017), 35-66.
- 5 Konuyla detaylı bilgi için bk. Ayşe Zişan Furat, “Yaygın Din Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Yeri: Televizyon Örneği”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (2009), 37-62.
- 6 Konuyla detaylı bilgi için bk. Gümrükçüoğlu, “Görsel Medya ve Din Eğitimi”; Ayşe Zişan Furat, “DKAB Derslerinde Görsel Medyanın Kullanımı/Kullanılabilirliği”, *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi*, ed. Recep Kaymakcan vd. (İstanbul: Dem Yayınları, 2011), 573-587.
- 7 Konuyla detaylı bilgi için bk. Lokman Cerrah, *Sosyal Medyada Din Algısı (Twitter Örneği)* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015); Bayramali Nazıroğlu, “Din Eğitiminin Gerekliliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/2 (2015), 191-220; Aysun Solmaz, *Toplumsallaşma Sürecinde Din Eğitiminin Medya Algılaması ve Medya Kullanım Alışkanlıkları Üzerindeki Rolü* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017); İsmail Demir, *Dini Bilgi Edinme Kaynağı Olarak Sosyal Medya (İlahiyat Fakültesi Öğrencileri Örneği)* (Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019); Zeynep Kayseri, *Sosyal Medya Vaizliği Amerika ve Türkiye Örneği* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Elif Bildik, *Dini Bilgi Edinme Sürecinde Sosyal Medya* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Nurdan Hayta, *Medya ve Din İlişkisi Bağlamında Türkiye’de Dini Yayınçılık: “Prof. Dr. Nihat Hattipoğlu ile Dosta Doğru” Programı Örneği* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler

eğitiminde kullanımının etkileri⁹, din eğitiminde sosyal medya kullanılabilirliği¹⁰ ve yaygın din eğitimi yoluyla çizgi filmlerin¹¹ çocukların dini gelişimlerini etkiledikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmalar göz önüne alındığında, öğretmenlerin popüler medya kaynaklarına ders esnasında kapsamlı ve kaliteli bir şekilde yer vermelerinin önemli olduğu görülmektedir.

-
- Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); İsmihan Şimşek, *Sosyo-Ekonomik Bir Medya Gerçekliği Olarak Televizyon Vaizliği* (İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Esra Nazlı, *Yaygın Din Eğitimi Bağlamında Yayınlanan Dini İçerikli Programların İncelenmesi-Televizyon ve YouTube Kanallarının İçeriklerinin İncelenmesi ve Karşılaştırılmaları Ekseninde* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Fatma Dolunay Öztürk, *Sosyal Medyanın 12. Sınıf Öğrencilerinin Dini Bilgileri Üzerindeki Etkileri* (Eskişehir: Eskişehir Osman-gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021); Merve Aydemir, “Din Eğitiminin Sosyal Medya Kullanımına Etkisi”, *ATEBE Dergisi* 1/5 (2021), 153-156; Yunus Tüken, *YouTube’da Faaliyet Gösteren Dini İçerikli Kanalların Din Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021); Osman Varsak, *Sosyal Medya Kullanımının Dini İnanç ve Davranışla İlişkisi (Bursa Lise Öğrencileri Örneği)* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023); Nurullah Bora, *Din Eğitiminin Referans Noktası Olarak Sosyal Medya Vaizliği İstanbul Örneği* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023); Sümeyra Yakut, *Z Kuşağı Gençlerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Dini Öğrenmelerine Etkileri: Fenomenolojik Bir Araştırma* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023).
- ⁸ Konuyla detaylı bilgi için bk. Saadettin Özdemir - Ahmet Yusuf Gıynaş, “Metaverse ve Din Eğitimi”, *Turkish Academic Research Review - Türk Akademik Araştırmalar Dergisi [TARR]* 7/4 (29 Aralık 2022), 1080-1112; Muhammed Yamaç, “Metaverse’te Dinî Ve Toplumsal Tezahürler”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (31 Mart 2023), 29-57; Burak Pekcan - Muhammed Sadık Özbek, “DKAB ve İHL Meslek Dersi Öğretmenlerinin Metaverse’e Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi”, *Metaverse Ve Din Eğitimi ve Öğrenci Perspektifine Yönelik Bir Araştırma*, ed. Muhammet Yurtseven vd. (Konya: Çizgi Kitabevi, 2023), 197-233; Muhammed Sadık Özbek - Burak Pekcan, “İlahiyat Öğrencileri Nazarından Metaverse ve Din Eğitimi”, *Metaverse Ve Din Eğitimi ve Öğrenci Perspektifine Yönelik Bir Araştırma*, ed. Muhammet Yurtseven vd. (Konya: Çizgi Kitabevi, 2023), 119-149.
- ⁹ Konuyla detaylı bilgi için bk. Solmaz, *Toplumsallaşma Sürecinde Din Eğitiminin Medya Algılaması ve Medya Kullanım Alışkanlıkları Üzerindeki Rolü*, 100-101.
- ¹⁰ Konuyla detaylı bilgi için bk. Demir, *Dini Bilgi Edinme Kaynağı Olarak Sosyal Medya (İlahiyat Fakültesi Öğrencileri Örneği)*, 150-152.
- ¹¹ Konuyla detaylı bilgi için bk. Semra Çinemre, “Diyanet TV Çizgi Filmlerinin Din Eğitime Katkısı Açısından İncelenmesi”, *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/1 (30 Haziran 2021), 105.

Popüler medya kaynaklarının öğretim yaparken kullanılmasının öğrencilerin din eğitimindeki içerikleri anlama durumlarını gösteren çalışmanın fazla olmaması ve medya araçlarının din eğitiminde materyal olarak kullanılması durumunun genel bir çerçeve çizilmesi gerekliliği bu araştırmayı yapmaya bizi yönlendirmiştir.

1. Çalışma Yöntemi

Din eğitimi materyali olarak popüler medya araçlarının kullanımının belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma veri toplama kaynağı olarak derleme yöntemi kullanılmıştır. Derleme araştırmalarında çalışma araştırmanın problemine değil, konu başlıkları dikkate alınarak ve önceliği konu başlıklarına vererek yapılmaktadır.¹² Derleme çalışması, var olan araştırmaların yaklaşımlarının ve fikirlerinin özetlenmesine ve bir çıkarımda bulunmasına yardım etmektedir.¹³ Derlemede olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren belgeler, bildiriler, tutanaklar, yıllıklar gibi yazılı materyaller ele alınabilir.¹⁴ Bu araştırmada; veriler eğitim ve din eğitimi alanlarında popüler medya araçlarının kullanımı ile ilgili kaynaklarda yer alan yaklaşım, bilgi ve fikirlere uygun konu başlıkları şeklinde derlenerek, din eğitimi materyali olarak popüler medya araçlarının kullanımına dair genel bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

2. Popüler Medya

Popüler terimi, “halka ait” anlamına gelmekte olup günümüzde “geniş kesimlerce beğenilen ve sevilen” şeklinde anlam kazanmıştır. Bu kavramdan yola çıkarak popüler medya, geniş halk kesimlerinin beğendiği ve benimsediği medya araçları olarak tanımlanabilir.

Medya kavramı ise; bir kişiye veya topluluklara hitap eden sözlü, yazılı, basılı, görsel metin ve imgeleri içeren farklı iletişim araçlarıdır. Türk Dil Kurumu medya kavramını; iletişim materyalleri, iletişim ortamı, kitle iletişim materyalleri ile büyük iletişim ve yayın organları olarak tanımlamıştır.

Medyanın hitap ettiği kitleye göre farklı boyutları vardır. Bu boyutları şunlardır:

¹² Ü. Raşit Aydoğdu vd., “Akademik Araştırmalarda Araştırma Yöntemleri İle Örneklem İlişkisi: Doğrulayıcı Doküman Analizi Örneği”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 30 (2017), 556.

¹³ Elizabeth A. Herdman - Zeynep Dörtbudak, “Derleme Makale Yazımında, Konferans Ve Bildiri Sunumu Hazırlamada Pratik Bilgiler”, *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 3/1 (2006), 2.

¹⁴ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayınları, 2008), 183.

- Teknolojinin üretim ve kullanıma alınma süreçleri,
- Toplumsal ilişkiler, kurumlar, profesyoneller, medya örgütleri ve medya endüstrisinin iç işleyişi ile diğer örgütler ve toplumsal kurumlarla ilişkileri,
- Kültürel şekiller ve ürünlerin gazeteler, programlar vb. yollarla, okurlar ve izleyiciler tarafından dikkate alınma süreçleri.

Medyanın bu boyutlarının yanında işlevleri ise şunlardır:

- Bilgilendirme: Bireyleri yaşadığı çevrede ve dünyada olup biten olaylar hakkında bilgilendirmek ve bilgi kirliliğine karşı bireylerde vizyon oluşturmalarını sağlamaktadır.

- Kültürel devamlılık: Toplumların ayakta kalmalarını sağlayan tarih, inanç, gelenek ve görenekleri sonraki nesillere aktararak, nesiller arasında bağlantıyı sağlamaktır.

- Toplumsallaştırma: Toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanması için bireylerin birbiri ile etkileşmesini sağlamaktır.

- Kamuoyu yaratma: Toplumun belli bir amaca yönlendirmek için belirli konularda bilgi vererek toplumun dikkatini çekmektir.

- Eğlendirme: Bireylerin hobilerine göre (oyun, müzik, film, yarışma vb.) farklı programlar ile iyi vakit geçirmesini sağlamaya yönelik yayınlar yapmaktadır.

Medyanın boyutlarına ve işlevlerine bakıldığında toplum için önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Öyle ki medya, devletlerin yasama, yürütme ve yargı üçlüsünden sonra en önemli kuvvet olarak kabul edilir olmuştur. Hatta zaman içinde ilk üç kuvvetten daha önemli bir hal almıştır. Bugün medyayı elinde tutan bireyler/topluluklar bütün bir toplumu ve milleti istedikleri gibi yönlendirebilmektedir. Ayrıca toplumsal maddi ve manevi tüm değerlerin yeniden üretilmesi ve nesilden nesile aktarılması görevini yerine getirmektedir. Böylece toplumu hem bilgilendirmekte hem de yönlendirmektedir.

Medya, köklerini yazılı basından almış olup gelişen teknoloji ile zaman içinde değişik süreçler geçirerek yazılı medya, görsel, işitsel ve hepsinin bir arada kullanıldığı sosyal medya platformları olarak bireyleri çepeçevre kuşatmıştır. Bu durum medyanın insan yaşamının vazgeçilmezleri arasında yerini sağlamlaştırmış ve insanların medyayla ilişkilerinin artmasını sağlamıştır. Böylece kişilerin veya toplumların bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi ve eğitilmesi gibi amaçlarla görsel ve işitsel araçlar olarak kendine yer açmıştır.

Bilgi ve teknolojinin gelişmesiyle medya alanlarında erişim ve ulaşım fırsatları artmıştır. Bu kolaylıkları sunan günümüzde etkili olan medyaya güncel

medya denilmektedir. Güncel medya, kullanıcılara sürekli yenilenen hizmetler veren, bilgisayar, internet ve mobil iletişim seçenekleriyle yeni sürüm ve uygulamalar ile eski medyadan ayrılır. Böylece erişim ve ulaşımda kolaylıklar sağlayan Twitter, Instagram, Facebook, Messenger, Blogger, Myspace, Youtube, Telegram, WhatsApp gibi yeni uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bu uygulamalara sosyal medya araçları denilmektedir. Sosyal medya insanların herhangi bir bilgiye kolayca ulaşması ve bilgi çeşitliliği gibi yararlar sağlar.

Teknoloji, özellikle dijitalleşme tüm iletişim altyapılarında baskın unsur haline gelmiştir. Teknoloji bireylerin ihtiyaçlarını gidermek için farklı araç ve sistemlerin geliştirilmesi ile insanların hayatlarını belirgin olarak etkilemiştir. Bu durum aile ve toplum yapısını değiştirmiş olup eğitim anlayışlarında farklı yaklaşımları kullanmayı gerekli kılmıştır. Çünkü bu araçlar yalnızca bireyin kişisel ihtiyaçlarını gidermek ve yönlendirmekle kalmamış aynı zamanda toplumun yaşamını etkileyen ekonomik, siyasi, kültürel ve eğitim alanında etkili olmaktadır.

3. Popüler Medya ve Eğitim

Bireyin davranışlarını istenilen yönde değiştirme teşebbüsü olarak tanımlanan eğitimde, bireylerin istenilen davranış ve bilgilere sahip olmaları için hedef bilgiyi öğrenmiş olmaları amaçlanır. Eğitim; içinde yaşanılan topluma iyi ve sorumlu insan yetiştirmekle birlikte, toplumun gereksinimlerine uygun olarak öğrencilerin bilgi, yetenek, tutum ve algıları kazanmasını amaçlar. Böylece bireylerin yaşantıları boyunca karşılaşılabilecekleri herhangi bir olay karşısında kendine yetebilme becerilerine sahip olmalarını hedefler.

Eğitim, bir toplumun bütününe etkisi altına alan ve gelecek nesillerin yetiştirilmesini sağlayan çok kapsamlı ve kritik öneme sahip olan bir yapıdır. Bunun için eğitim-öğretim ortamları amaçlarına faydalı olacak olan yeni teknolojinin (yaşanılan zamanın gereklilikleri) yeterliliklerinden yararlanılmalıdır.¹⁵ Böylece eğitim-öğretim özelde bireyin genelde ise ülkenin menfaatine ve gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikte olacaktır. Zira küreselleşen dünyada bilginin kişilere aktarılması yeterli değildir. Bunun yerine dünyayı dikkate alan, hızlı ve doğru kararlar alan, kolay ve rahat bir şekilde çevresiyle iletişim kuran ve üst düzey yeteneklere sahip bireyler yetiştirmek eğitimin amacı olmalıdır.

Eğitimin yaşanılan dönemin şartlarına uygun ve gelecekteki ihtiyaçları karşılayabilecek nicelik ve nitelikte olması gerekir. Bunun için ekonomik, rasyonellik, açıklık, yaygınlık, etkililik, bütünsellik ve teknolojik özelliklerin dikkate alın-

¹⁵ Ahmet Arslan, "Eğitim ve Öğretimde Sosyal Medyanın Kullanımı", *Sosyalleşen Olgular Sosyal Medya Araştırmaları 2*, ed. Ali Murat Kırık - Ali Büyükaslan (Konya: Çizgi Kitapevi, 2015), 192.

ması gerekir. Çünkü eğitimin amaçlarından biri olan toplumun ihtiyaçlarına yönelik bireyler yetiştirmek, çağın gerektirdiği şekilde eğitim-öğretim sürecini dikkate alarak olmaktadır.¹⁶ Böylece bireylerin bilgiye ulaşması, bilgiyi düzenlemesi, değerlendirmesi, sunması ve etkili iletişim kurması sağlanmış olur.

Öğretmen, öğrencilere aktaracağı bilgileri belirli strateji, yöntem ve teknikleri kullanarak sunar. Bu strateji, yöntem ve tekniklerin etkisinin artırılması anlatılan konunun anlaşılabilirliğini artıracaktır. Çünkü sadece bilginin aktarılması ile yapılan eğitim-öğretim, öğrencilerde fazla etkili olmayacağı gibi onları gerçek hayata hazırlamayacaktır.

Eğitimin muhatabı olan bireylerin farklılıklarının dikkate alınması eğitimde önemlidir. Dolayısıyla öğrencilerin; bireysel farklılıklarının dikkate alındığı, çoklu zekâ ve beyin temelli öğrenme süreçleriyle aktif bir şekilde eğitime katıldığı strateji/yöntemler tercih edilmelidir.¹⁷ Bu sürecin sağlanması için daha fazla duyuya hitap eden ders araç-gereçlerinin kullanılması ve öğrencinin aktif bir şekilde derse katılımını sağlayan ders içi etkinliklerin zenginleştirilmesi gerekmektedir.¹⁸

Eğitimin kalıcılığının artması materyal kullanımının fazlalığına ve çeşitliliğine bağlıdır. Çünkü kullanılan materyallerin fazlalığı ve çeşitliliği öğrencilerin derslere karşı daha istekli olmalarını sağlamaktadır. Böylece öğrencilerde kademe ve eğlenceli bir şekilde bilginin kalıcılığı sağlanacaktır. Bunun gerçekleşmesi için bireylerin bulunduğu ortamların (yaşadığı zaman dilimi) güncel materyallerinden faydalanılmalıdır. Günümüzün güncel materyali ise internet ve onunla bağlantı kurulduğu uygulamalardır.

Teknoloji, insan duygularının uzantısı olarak ortaya çıktığı göz önüne alındığında, insanın olduğu her yerde ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel değişiklikler yaparak insanlara yardımcı olmaktadır. Teknolojinin bu ilerlemesi eğitim ortamındaki dijital araçların farklılığını artırmakta ve eğitime avantajlar sunmaktadır. Böylece birey ve topluma birçok kolaylık, verimlilik ve sonuç alıcı yöntemleri ortaya çıkarmaktadır. Günlük hayattaki bu ilerleme, eğitim ortamında teknolojinin kullanılmasını kaçınılmaz kılmaktadır.¹⁹

¹⁶ Bünyamin Aydın, "Bilgi Toplumu Oluşumunda Bireylerin Yetiştirilmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14/14 (ts.), 183.

¹⁷ Rıdvan Demir, *Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımına Dayalı Din Öğretimi* (Adana: Karahan Kitabevi, ts.), 4.

¹⁸ Mehmet Korkmaz, *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme* (Kayseri: Tezmer Yayınları, 2014), 63.

¹⁹ Ayşe Taşkırın, "Dijital Çağda Yükseköğretim", *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2007), 97.

Teknoloji, eğitim-öğretim uygulamaları yoluyla sınıf içine taşınarak sınıf içi etkinliklerin zenginleştirilmesini sağlar. Bu da öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap eden zengin materyaller demektir. Böyle zenginleştirilmiş bir sınıf ortamı, geleneksel yöntemlerin dışında yeni yöntemler ile bilginin kalıcılığını, ezberle aktarılmasının yerine öğrencilere deneme yanılma yolu tercih edilerek yapılandırıcı bir öğrenme ortamı sunmaktadır.²⁰ Bu durum öğrencilerin bilgiyi içselleştirerek bilginin nasıl, nerede ve ne zaman kullanılacağı hakkında tecrübe kazanmasını sağlamaktadır. Çünkü teknoloji aracılığıyla farklı materyaller kullanmak ve aktüel olayları derse dâhil etmek, öğrencilerin farkındalığını, kendini ifade etme yeterliliğini, problemlere karşı mantıklı çözümler üretme ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirir.²¹

Bireyin öğrenmesini etkileyen faktörler arasında bilişsel giriş özelliklerinin yanı sıra duyuşsal giriş özellikleri de önemli yer tutmaktadır. Duyuşsal giriş özelliklerinin başarıya etkisi önemli bir etkidir. Zira bireyler öğrendikleri bilgileri unutmuş olsalar bile konuya ait duyuşsal niteliklerini kaybetmemektedir.²² Bu duyuşsal özellikler kapsamında öğrenmeye ilişkin tutumlar ön plana çıkmaktadır. Teknoloji, strateji, yöntem ve tekniklerin etkisini artırarak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor duyu organlarının tümüne hitap etmesine yardım eder. Bu da öğrencilerin öğrenmesinde, gelişmesinde ve öğrendiklerini yaşantılarında uygulamalarında önemli rol oynamaktadır.

Eğitim-öğretim esnasında öğretmenin güncel teknolojiyi kullanması öğrenen-öğreten arasındaki iletişimi artırmaktadır. Bu sebeple öğretmenler derslerde konulara uygun yazılı, görsel, ses, video ve animasyon gibi çeşitli dijital materyalleri tercih etmelidir. Böylece öğrenilen bilgiler kalıcı hale gelmektedir.²³ Çünkü bireyler tattıklarının ise %1'i, dokunduklarının %1,5'i, kokladıklarının %3,5'i, işittiklerinin %11'i ve gördüklerinin %83'ü kalıcı hale gelmektedir. Bu oranlar eğitim ortamındaki materyallerin bireylerin duyu organlarının çokluğuna hitap etmesi ile bilgilerin kalıcılığı arasındaki bağlantıyı göstermektedir.

²⁰ Erol Koçoğlu vd., "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Bir Öğrenme Ortamı Olarak Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları", *Alternatif Yaklaşımlarla Sosyal Bilgiler Eğitimi*, ed. Ramazan Sever vd. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2018), 328.

²¹ Tolga Topcubaşı, "Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarında Gazete Haberlerini Kullanma(ma)sı: Güncelin Sınıfta Varolma Çabası", *International Journal Of Eurasian Education and Culture* 4/6 (2019), 22-23; Ahmet Koç, "Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde Kullanılması", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/2 (2021), 524.

²² Susan S. Stodolsky vd., "Student Views About Learning Math and Social Studies", *American Educational Research Journal* 28/1 (Ocak 1991), 95.

²³ Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği), 2, 1 (2021), Kanun No. 31628, 5.

Ayrıca teknolojik araçlar ile somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru ilerlerken gözlerin aktif olduğu, bireylerin öğrenirken uyguladıkları bir ortam sağlanmış olur. Çünkü yaptıklarımızın %90'ını, söylediklerimizin %70'ini, hem görüp hem işittiklerimizin %50'sini, gördüklerimizin %30'unu, duyduklarımızın %20'sini ve okuduklarımızın %10'unu öğrenip hatırlayabiliyoruz. Dolayısıyla öğrenme işlemine katılan duyu organı sayısı ne kadar çok olursa, bilginin kalıcılığı da o kadar fazla olur.²⁴

Eğitimciler eğitim programlarındaki içeriğe bağlı kalarak bilgilerin hangi sırada ve ne zaman verileceği, hangi materyalleri kullanılacağı, ne tür etkinlikler yaptırması gerektiği vb. gibi konularda kendi bilgi ve tecrübelerine dayanarak ve günün şartlarına uygun karar verirler.²⁵ Bu konuda günümüzde teknolojinin ilerlemesi ile öğretmen model olan, yol gösteren ve öğrenciyi cesaretlendiren bir rehber konumunda olacaktır.²⁶

Günlük yaşantımızda sosyal medyadan, gazetelerden, bilim ve teknik dergilerinden, internetten, televizyon ve radyolardan da yararlanmaktayız. Bu medya kaynaklarının günlük hayatımızda oldukça fazla yer bulması, hayatımıza yön vermesi, yenilik ve gelişmeleri takip edilmesini gerekli kılmaktadır.²⁷ Medyanın insan hayatının bu kadar önemli bir parçası olması onun eğitime entegre edilmesini zorunlu kılmaktadır. Zira örgün eğitimle öğrenilmesi zor olan bilgi ve becerilerin informal ve farklı materyaller kullanarak elde edilmesinde medya araçları etkili olmaktadır.²⁸ Bu, öğrencilerin günlük yaşantılarındaki herhangi bir olay ile ders içeriğini ilişkilendirmelerinde faydalıdır. Ayrıca medya araçlarının güncel bilgileri içermesi, masrafının az olması, kolay ulaşılabilirliği²⁹ ve kısa zamanda daha çok çeşitli bilgiye erişebilirliği medya araçlarının eğitim-öğretim materyali olarak kullanılma durumunu artırmaktadır. Ayrıca öğrencilerin medya kaynaklarına olan ilgisi dikkate alındığında ders esnasında kullanımı, konuların anlaşılabilirliğini artırmaktadır. Bu durumda popüler medya araçlarının

²⁴ Kamuran Çilenti, *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim* (İstanbul: Kadioğlu Matbaası, 1994), 261.

²⁵ Mahinur Karataş Coşkun, "İçeriğin Öğretim İçin Düzenlenmesi", *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Ahmet Doğanay (Ankara: Pegem Akademi, 2017), 91-92.

²⁶ Yüksel Özden, *Eğitimde Yeni Değerler* (Ankara: Pegem Akademi, 1999), 1.

²⁷ Türkiye İstatistik Kurumunun 27.08.2024 tarihinde yayımlanmış olduğu bilgilere göre bireylerin %88,8'i internet kullanmaktadır. Bu bireylerin %73,3'ü e-devlet hizmetleri, %51,7'si mal veya hizmet satın alma, %13,9'u öğrenme faaliyeti amacı ile interneti kullanmıştır. "TÜİK Kurumsal" (Erişim 01 Ekim 2024).

²⁸ Esra Özay Köse, "Gazete Haberlerinin Biyoloji Eğitiminde Kullanımı", *Kuramsal Eğitimbilim* 1/2 (2008), 84.

²⁹ Esmâ Buluş Kırıkkaya vd., "Fen Ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerin Kullanılması", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 32/2 (2013), 228.

kullanımının öğrencilerin tutumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde etki edebileceği düşünülmektedir.

3. Din Eğitiminde Bir Materyal Olarak Popüler Medya Araçlarının Kullanımı

Din eğitimi, inanılan dinin gereksinimlerini öğrenip bu gereksinimleri kişinin kendi hayatında uygulaması olarak açıklayabiliriz. Yani bireyin dini bilgilerini bilişsel- duyuşsal ve psiko-motor yönleriyle hayatına aktarmasıdır. Kısaca, bireylerin iman ve kulluk vazifesi olarak dini bilgileri öğrenmesini sağlayarak inanç, ibadet ve ahlak esaslarına uygun bir şekilde davranış sergilemelerine yardımcı olma olarak tanımlanabilir.³⁰

Din eğitimi formal ve informal olarak ikiye ayrılmaktadır. Okullarda belli bir program dâhilinde verilen eğitime formal eğitim denilmektedir. Formal eğitim örgün ve yaygın eğitim olarak ikiye ayrılır. Yaygın din eğitimi, örgün din eğitimi dışında verilen planlı ve programlı eğitimidir. Örgün din eğitimi ise planlı, programlı olarak belirli konuların işlendiği yer olarak tanımlanabilir. İnformal din eğitimi, bireylerin doğumlarından itibaren yaşadığı alanlarında karşılaştıkları din ile ilgili bilgiler içeren yaşantılarına denir. Bu eğitim planlı ve programlı olmadığı için bireylerin öğrendikleri bilgilerin doğruluğu kesin değildir.

Din eğitiminin konuları toplumun bütününe ilgilendirdiği için günlük hayatla yakından bağlantılıdır. Bu nedenle din eğitimi günlük hayatla ilişkilendirmek, derslerin öğrenciler için daha renkli hale gelmesine ve öğrencilerin derse karşı tutumlarının pozitif gelişmesine etki edecektir. Aynı şekilde popüler medya araçları dini konuların konuşulduğu ve aktarıldığı yerler olmuştur. Bu durum popüler medyayı dini anlatan, temsil eden ve kendi dinini oluşturan bir oyuncu haline getirmektedir.³¹ Bu durum popüler medya araçlarının din eğitiminde kullanılmasını gerekli kılmaktadır.³²

Sosyal medya platformları karşılıklı iletişime geçilen iletişim araçları olduğu gibi aktif kullanıcıların içerik üretip paylaştıkları tek yönlü iletişime dayalı bir

³⁰ Halis Ayhan, "Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimine Genel Bir Bakış: Atatürk'ün İslam Dini Ve Din Eğitimi Hakkındaki Görüşleri", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2000), 5-27.

³¹ Nihal Kocabay Şener, "Türkiye'de Medya ve Din Araştırmalarını Yeniden Düşünmek: Eksiklikler Nasıl Doldurulabilir?", *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (2019), 54.

³² Nazıroğlu, "Din Eğitiminin Gerekliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı", 200; Hediyeullah Aydeniz, "Din Hizmetlerinin Yürütülmesinde Bir İmkan ve Meydan Okuma Olarak Medya", *Din ve Hayat Dergisi* 22 (2014), 39-40; Diyanet İşleri Başkanlığı, *Türkiye'de Dini Hayat Araştırması* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014), 113.

ortamdır.³³ Aynı zamanda insanlara her türlü bilginin yazılı, sözlü, görüntülü veya hepsinin bir arada aktarıldığı ortamlardır.³⁴ Dolayısıyla sosyal medya bireylerin ahlaki ve dinî algılarını etkileme ve değiştirmeye gücüne sahiptir.³⁵ Yani popüler medya araçları; dinî algının oluşturulmasında, dinin öğretilmesinde, dinî bilgileri iletmekte ve bireylerin dinî tutum ve davranışlarının geliştirmesinde rol model olarak etkili olmaktadır.³⁶ Bu durum popüler medya araçlarının din eğitiminde önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Günümüzde bireyler çeşitli uyarıcılara muhatap olmaktadır. Bu çeşitli uyarıcılar bireylerin dini öğrenme şekillerinin ve dinî bilgiyle karşılaşma kaynaklarının çeşitlenmesini sağlamıştır. Bu durum din eğitiminin hem hedeflerinin hem eğitim verilen ortamlarının hem de eğitimcilerinin farklılaşmasını zorunlu kılmıştır.³⁷ Çünkü sadece içeriğin anlatılması çeşitli uyarıcılara muhatap olan bireylere etki etmeyecektir. Zira farklı uyarıcılara sahip bireyler bu uyarıcıların hepsini kullanmak istemektedir. Ayrıca bu bireylerdeki farklılıkların gözetilmesi ve bireylerin başarılı yönlerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir.³⁸ Böylece öğrencilerin duygu ve davranışlarına hitap eden bir eğitim iyi bir sonuç verecektir. Bunun sağlanması için her bir öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alan öğrenme ortamlarının ve teknolojik yeniliklerin kullanılması gerekmektedir.³⁹

Öğrencilerin öğrenme süreçlerini kaliteli bir hale getirmede etkin olan görsel ve işitsel materyaller, eğitimde özelden din eğitimi sürecinde kullanılması gerekir. Farklı materyaller kullanarak eğitim yapan bir din eğitimcisi din eğitiminin kalitesini artırır ve öğrencilerin istenen davranışlar kazanmasını sağlar. Böylece

³³ Cansu Meryem Birinci - Remziye Terkan, "İletişim Aracı Olan Sosyal Medya'nın Sosyal Değişime Kazandırdığı Boyut", *Journal of Management Theory and Practices Research* 4/2 (2023), 183.

³⁴ Murat Hazar, "Sosyal Medya Bağımlılığı: Bir Alan Çalışması", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 0/32 (2011), 32.

³⁵ Recep Kaymakcan - Hasan Meydan, *Ahlâk Değerler ve Eğitim* (İstanbul: Dem Yayınları, 2014), 205.

³⁶ Cüneyd Aydın, "Televizyondaki Dini Programlara Yönelik Tutumlar İle Dindarlık Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi", *Uluslararası Eğitim Ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, ed. Hayrullah Kahya (Elazığ: Asos Yayınevi, 2018), 80-91; Mustafa Arslan, "Kitle İletişim Araçları, Medya ve Din İlişkisi Üzerine", *Birey ve Toplum* 6/1 (2016), 11.

³⁷ Nazıroğlu, "Din Eğitiminin Gerekliliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı", 217.

³⁸ Hilmi Türkyılmaz, "Yenilikçi Bir Öğretim Tekniği Olarak Zihin Haritalama Ve Din Eğitiminde Kullanımı", *International Journal of Education Technology and Scientific Researches* 2/3 (2017), 149.

³⁹ Muhammet Mustafa Bayraktar, *Öğretim Materyalleri ve Din Öğretiminde Somut Materyal Örnekleri* (Ankara: Nobel Yayınları, 2023), 5-6.

öğrencilerin duygu ve davranışlarına hitap ederek etkili sonuçlar alınacaktır.⁴⁰ Din eğitiminde ezber bilgi aktarımı dışına çıkılarak öğrencilerin sorguladığı, aktif katılım sağladığı bir süreç gereklidir. Çünkü bu sayede öğrenciler öğrenme ortamlarında interaktif bir katılım sağlayacaktır.

Din eğitimi sürecinde öğretilecek içeriğin özelliğine göre öğretim ilke ve yöntemlerin seçilmesi, eğitim ortamının bu ilke ve yöntemlere göre hazırlanması ve öğretim teknolojilerinin bu etkinliklerde kullanılması gereklidir.⁴¹ Zira yapılandırmacı ve aktif öğrenme esaslarına göre yapılan eğitimde bireylerin öğrendikleri bilgileri yaşantıları ile ilişkilendirmeleri bilginin kalıcılığını ve bireyde anlamlılığını artırmaktadır.⁴² Yapılan araştırmalarda, medya araçlarının derslerde materyal olarak kullanımı öğrencinin derse olan arzusunu, dikkatini artırdığı ve öğrenme süreçlerine aktif katılarak bilgilerin kalıcılığını sağladığı görülmektedir.⁴³ Dolayısıyla popüler medya ile hazırlanacak ders içi etkinliklerin sınıfta oluşturacağı renklilik ve informal öğretim, öğrencilerin hem akademik başarılarını ve derse katılımlarını artırmada hem de öğrendiklerini yaşantılarına aktarmalarında yardımcı olur.⁴⁴

Din eğitiminin soyut yapısı ve öğrencilerin somut işlemler döneminde olduğu düşünüldüğünde, kazanımlarda hedeflere ulaşmak için farklı yöntem, teknik ve materyallerin kullanılması gereklidir. Çünkü soyut bir kavramın somut hale getirilerek anlatılması konunun daha iyi anlaşılmasını sağlar. Din eğitiminin kalıcılığının artırılması ve soyut kavramların anlaşılmasını en aza indirmek ve somut örneklerin kullanılması gelişen teknolojik materyaller ile mümkündür. Öğretimde kullanılan materyallerin, öğrencilerin bütün duyu organlarının aktif olacağı şekilde tasarlanması öğrencinin çok yönlü öğrenmesine fırsat tanıyacaktır. Dolayısıyla din eğitimi sırasında ne kadar çok duyu organına

⁴⁰ Adem Güneş, *Din Öğretim Materyalleri* (İstanbul: Dem Yayınları, 2017), 17.

⁴¹ İlyas Erpay, "Yaygın Din Eğitim Kurumlarında Teknolojinin Önemi Ve Kullanımı", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmaları Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* 11/3 (2019), 1321.

⁴² Mehmet Ayas, "Kavram Karikatürlerinin Din Öğretiminde Kullanılması", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/12 (2018), 523.

⁴³ Korkmaz, "Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları", 59; Sena Coşkun vd., "Dini İçerikli Filmlere Karşı Tutum Ve Davranışların Din Eğitimi Bağlamında İstatistiksel Tekniklerle İncelenmesi: Akü İslami İlimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", *Sinema ve Din* (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi, 2015), 127.

⁴⁴ Gülbeyaz Ünlüer - Şefik Yaşar, "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/1 (2012), 53; Koç, "Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde Kullanılması", 524.

hitap eden materyaller kullanılırsa, din eğitimi kalıcı olacak ve kazanımların hayata geçirilme durumu o kadar artacaktır. Bu sebeple din eğitiminde canlılığı ve açıklığı artıran materyallerin geliştirilmesi ve kullanılması gereklidir.

Din eğitimi dersinde kıssaların geçtiği yerler, kutsal mekânlar ve ibadetlerin yapılışı (hac ibadeti gibi) anlatılırken zaman ve mekâna bağlı kalmadan popüler medya araçları ile gösterilmesi daha kolay olmaktadır. Popüler medya araçları ile ulaşılamayan, gidilemeyen ve görülemeyen yerlerin görülmesi sağlanabilir. Çünkü internete bağlı olan bu araçlar her zaman bu ortamların görülmesinde yardımcı olmaktadır. Böylece eğitimcilerin anlatmada zorlandığı konular popüler medya araçları ile kolaylaşmaktadır. Örneğin, Hac konusunun işlenişinde öğrencilerin Google Eart'den Suudi Arabistan'ın Mekke ve Medine şehirlerini bulmaları istenir. Öğrenciler bu mekânları bulduklarında incelemeleri sağlanır. Öğretmen hac konusunda daha önce anlatmış olduğu temel kavramları ve bilgileri öğrencilere hatırlatır. Bu hatırlatma sonrasında hacı adayının yapması gereken davranışları ile ilgili bir videoyu akıllı tahtadan açar. Daha sonra öğretmen hac ibadetinin zaman ve mekâna bağlı bir ibadet olduğunu belirtir. Hacı adayının hazır olduğunu ve hac için yola çıkabileceğini belirtir. Hacı adayı yola çıkmıştır ve kutsal topraklara vardığını, orada kalacağı otele yerleştikten sonra Kâbe'ye gideceği bilgisini verir. Hacı adayının Kâbe'ye vardiktan sonra Kâbe'nin tavafı, Safa-Merve tepelerindeki yürüyüş, Arafat'ta vakfeyi anlatan bir videoyu açar. Arafat'tan sonra Müzdelife'ye geçip sabah namazı ve Müzdelife vakfesini yaptığını söyler. Ardından Mina'ya gelerek Şeytan taşlama işlemini yaptığını belirtir. Bunun ardından kurban kesip, tıraş olunarak ihramdan çıktığını ifade eder. Ders sonunda öğretmen dersin anlaşılma durumunu ölçmek için konuyla ilgili sorular sorar dönütlere göre eksikleri tamamlar. Eksikleri tamamlanınca dersi bitirir.

Yukarıdaki örnek ders anlatımında olduğu gibi öğrenciler kendi kendilerine istedikleri yerleri görebilir. Bu durum öğrencilerin din eğitimine merakını artırarak derse katılımını artırabilir. Çünkü popüler medya araçları öğrencilerin tekrar tekrar deneme yapmalarına imkân vererek konunun doğru anlaşılmasını, anlamadığı yerleri tekrar tekrar dinlemesini sağlayabilir. Tüm bu kazanımların olması için popüler medya araçlarının din eğitimi dersinde doğru ve güvenilir bir şekilde kullanılması gerekir.

Medyanın toplumsal etkilerine bakıldığında, kültürlerin değişmesinde veya devamlılığının sağlanmasında önemli yere sahiptir. Herhangi bir bilgi dünyanın herhangi bir yerine anında gitmektedir. Bununla birlikte medya kültürlerde bozulmaya, insanın kişilik yapısının dejenere olmasına neden olmaktadır. Ayrıca medya araçları ile her türlü bilginin kontrolsüz bir şekilde dolaşıma çıkması ve

yayılması kaçınılmazdır. Bu durum medya araçlarının kültürü, milli ve manevi değerleri de etkilemektedir.⁴⁵

Din eğitimi esnasında popüler medya araçlarının faydalı olması için kullanım sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Bu hususları;

- Dersin içeriğine, içeriklerin aktarılmasında etkinliklere ayrılan süreye, sınıfın durumuna (öğrenci seviyesi, kalabalık, sesli vb.) dikkat edilmeli,
- Eğitici dersten önce derste kullanacağı popüler medya içeriklerini baştan sona incelemeli, zararlı bilgileri ayıklamalı ve zaman ayarlaması için prova yapmalı,⁴⁶
- Ders içi etkinlik esnasında (popüler medya araçlarının kullanıldığı zaman dilimi) öğrenciler konuya uygun sorularla yönlendirilmeli, grup çalışmalarında öğrencileri farklı öğrenme düzeylerinin birlikte bulunduğu guruplar oluşturulmalı,
- Ders içi etkinliklerde popüler medya araçlarının kullanılmasının konunun ne düzeyde anlaşılmasına yarar sağladığına dair dönüt alınmalı,⁴⁷
- Müfredattaki hangi konularda popüler medya araçlarının kullanılması gerekliliği tespit edilmeli,

Kullanılacak materyallerin nasıl kullanılacağı ve dersin hangi aşamasında kullanılacağı öğrencilere açıklanmalıdır.⁴⁸

⁴⁵ İhsan Dağ, *Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri*, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (Rtük) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu (Rtük, 2005).

⁴⁶ Özdemir - Gıynaş, "Metaverse ve Din Eğitimi", 1102.

⁴⁷ Koç, "Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde Kullanılması", 542; Korkmaz, "Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları", 60; Topcubaşı, "Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarında Gazete Haberlerini Kullanma(ma)sı: Güncelin Sınıfta Varolma Çabası", 35.

⁴⁸ Buluş Kırıkkaya vd., "Fen ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerin Kullanılması", 234.

Sonuç

Din eğitiminde popüler medyayı konu edinen bu makale, derleme yöntemi ile yazılmıştır. Geniş topluluklar tarafından benimsenmiş medya araçlarına popüler medya denir. Medya ise, topluluk ve bireylerin kullandığı yazılı, sözlü, basılı, görsel veya hepsinin bir arada bulunduğu iletişim araçlarıdır. Medya bireylerin bilgilendirilmesi, kültürlerinde devamlılığının sağlanması, kültürlenmesi, eğlenmesi ve bilinçlenmesinde etkilidir. Medya bu işlevlerini yerine getirirken hitap ettiği kitleyi dikkate alarak içerikler sunar.

Bireyde istenilen yönde davranış değiştirme teşebbüsü olarak tanımlanan eğitim; öğretici, öğretmen ve mekân kavramları ile var olur. Bu üç saçı ayağının günün şartlarına göre şekillenmesi yetiyecek olan nesillerin yaşamlarında verimliliği artırmaktadır. Çünkü eğitim yaşanan dönemin şartlarına uygun olarak gerçekleştirilirse amacına ulaşır.

Eğitimin kalıcılığının artması ve bilgilerin kalıcı olması materyal kullanımının çeşitliliğine bağlıdır. Böylece öğrenciye kademeli ve eğlenceli bilgi akışı sağlanmaktadır. Bunun için eğitimde güncel materyallerden faydalanılmalıdır. Günümüzün güncel materyali ise internet ve onunla bağlantı kurulduğu uygulamalardır. Bu uygulamaların başında ise popüler medya araçları gelmektedir.

Din eğitiminin soyut yapısı göz önüne alındığında öğrencilerin bu konuları anlaması zorlaşmaktadır. Bu konuların anlaşılabilirliğini geliştiren teknolojileri kullanarak artırılabilir. Çünkü öğretimde her duyuya hitap eden materyal kullanımı öğrencilerin çok yönlü öğrenmesine fırsat tanımaktadır. Dolayısıyla din eğitimi sırasında ne kadar çok duyu organına hitap eden materyaller kullanılırsa, din eğitimi kalıcı olacak ve kazanımların hayata geçirilme durumu artacaktır. Bu sebeple din eğitiminde canlılığı ve açıklığı artıran materyallerin kullanılması gereklidir. Popüler medya araçları bu materyalleri sunma kapasitesine sahiptir.

Popüler medya ilgi çekici olması, güncel bilgileri içermesi, dersteki içerikleri pekiştirmesi ve pek çok yöntem ve teknikle birleştirilmesi, konuya odaklanma, konuyu tartışma ve soru sorma şeklinde öğrencilerin derslere aktif katılımlarını sağlamaktadır. Ayrıca popüler medya somut öğrenme sağlaması, zengin örnekler içermesi, günlük yaşantı ile bağlantı kurması ve öğrencilerin empati yapmalarına yardımcı olmaktadır. Böylece öğrencilere analiz etme, eleştirme, değerlendirme, dini bilgileri karşılaştırma ve yeniden yorumlama yeteneği kazandırmaktadır.

Din eğitiminde kullanılan materyallerin önceden öğretmen tarafından kontrol edilmesi gibi popüler medya araçlarının ve kullanılacak içeriğin de kontrol edilmesi gerekir. Çünkü popüler medya herkese açık bir alan olduğu için açılan sayfalarda istenilmeyen veriler çıkabilir. Bu durum eğitimin aksamasına ve öğrencilerin yanlış anlamasına neden olur. Bu gibi olumsuzlukların olmaması için;

konu ve örneklerin öğrencilerin seviyesine uygun olmasına, öğretmenin kullanacağı materyalleri derse gelmeden önce dikkatli bir şekilde incelemesine, öğrencilerin etkinlik esnasında uygun sorularla yönlendirmesine ve öğrencilerin fikirlerini paylaşmalarına ortam hazırlanmalıdır.

Kaynakça | References

- Arslan, Ahmet. "Eğitim ve Öğretimde Sosyal Medyanın Kullanımı". *Sosyalleşen Olgular Sosyal Medya Araştırmaları* 2. ed. Ali Murat Kırık - Ali Büyüksan. 191-219. Konya: Çizgi Kitapevi, 2015.
- Arslan, Mustafa. "Kitle İletişim Araçları, Medya ve Din İlişkisi Üzerine". *Birey ve Toplum* 6/1 (2016), 5-25.
- Ayas, Mehmet. "Kavram Karikatürlerinin Din Öğretiminde Kullanılması". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/12 (2018), 522-559.
- Aydemir, Merve. "Din Eğitiminin Sosyal Medya Kullanımına Etkisi". *ATEBE Dergisi* 1/5 (2021), 153-156.
- Aydeniz, Hediyeullah. "Din Hizmetlerinin Yürütülmesinde Bir İmkan ve Meydan Okuma Olarak Medya". *Din ve Hayat Dergisi* 22 (2014), 36-42.
- Aydın, Bünyamin. "Bilgi Toplumu Oluşumunda Bireylerin Yetiştirilmesi". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14/14 (ts.), 183-190.
- Aydın, Cüneyd. "Televizyondaki Dini Programlara Yönelik Tutumlar İle Dindarlık Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi". *Uluslararası Eğitim Ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*. ed. Hayrullah Kahya. 80-91. Elazığ: Asos Yayınevi, 2. Basım, 2018.
- Aydoğdu, Ü. Raşit vd. "Akademik Araştırmalarda Araştırma Yöntemleri İle Örneklem İlişkisi: Doğrulayıcı Doküman Analizi Örneği". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 30 (2017), 556-565. <https://doi.org/10.14582/DUZ-GEF.1803>
- Ayhan, Halis. "Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimine Genel Bir Bakış: Atatürk'ün İslam Dini Ve Din Eğitimi Hakkındaki Görüşleri". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2000), 5-27.
- Bayraktar, Muhammet Mustafa. Öğretim Materyalleri ve Din Öğretiminde Somut Materyal Örnekleri. Ankara: Nobel Yayınları, 2023.
- Bayraktar, Muhammet Mustafa - Bozer Bayraktar, Saliha. "Hz. Peygamber'in Hayatının Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı: İslam Minyatür Sanatı Örneği". *Eskiye* 50 (2023), 769-798. <https://doi.org/10.37697/eskiye.1288997>
- Bildik, Elif. Dini Bilgi Edinme Sürecinde Sosyal Medya. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Birinci, Cansu Meryem - Terkan, Remziye. "İletişim Aracı Olan Sosyal Medya'nın Sosyal Değişime Kazandırdığı Boyut". *Journal of Management Theory and Practices Research* 4/2 (2023), 180-195.
- Bora, Nurullah. Din Eğitiminin Referans Noktası Olarak Sosyal Medya Vaizliği İstanbul Örneği. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Buluş Kırıkkaya, Esmâ vd. "Fen Ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerin Kullanılması". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 32/2 (2013), 223-223. <https://doi.org/10.7822/egt6>
- Cerrah, Lokman. Sosyal Medyada Din Algısı (Twitter Örneği). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.

- <http://ktp2.isam.org.tr/detayilhtezt.php?navdil=tr&tidno=21363&tarama=sosyal+medya>
- Coşkun, Sena vd. "Dini İçerikli Filmlere Karşı Tutum Ve Davranışların Din Eğitimi Bağlamında İstatistiksel Tekniklerle İncelenmesi: Akü İslami İlimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama". *Sinema ve Din*. 109-129. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi, 1. Basım, 2015. <https://media.dem.org.tr/dir/dem/dem/yayin/goruntuleme/202007211358162030746963.pdf>
- Çilenti, Kamuran. Eğitim Teknolojisi ve Öğretim. İstanbul: Kadioğlu Matbaası, 1994.
- Çinemre, Semra. "Diyanet TV Çizgi Filmlerinin Din Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi". *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/1 (30 Haziran 2021), 81-108. <https://doi.org/10.14395/hid.865718>
- Dağ, İhsan. Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (Rtük) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu. Rtük, 2005.
- Demir, İsmail. Dini Bilgi Edinme Kaynağı Olarak Sosyal Medya (İlahiyat Fakültesi Öğrencileri Örneği). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Demir, Rıdvan. Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımına Dayalı Din Öğretimi. Adana: Karahan Kitabevi, ts.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. *Türkiye’de Dini Hayat Araştırması*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Efthimiou, Costas - Llewellyn, Ralph. "Physics in Films: A New Approach to Teaching Science". arXiv ön baskısı physics/0404064, 1-11. <https://doi.org/10.48550/arXiv.physics/0404064>
- Erdal, Emine - Papuşcuoğlu, Türkan. "Yeni Çağın Hammaddesi Veri Madenciliğinin Sosyolojik Açından Değerlendirilmesi". *Medeniyet ve Toplum Dergisi* 5/1 (2021), 66-75. <https://doi.org/10.51117/metder.2021.10>
- Erpay, İlyas. "Yaygın Din Eğitim Kurumlarında Teknolojinin Önemi Ve Kullanımı". *e-Şarkiyat İlmî Araştırmaları Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* 11/3 (2019), 1318-1351. <https://doi.org/10.26791/sarkiat.629520>
- Furat, Ayşe Zişan. "DKAB Derslerinde Görsel Medyanın Kullanımı/Kullanılabilirliği". *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi*. ed. Recep Kaymakcan vd. 573-587. İstanbul: Dem Yayınları, 2011.
- Furat, Ayşe Zişan. "Yaygın Din Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Yeri: Televizyon Örneği". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (2009), 37-62.
- Gökçe, Nazlı. "Çevre Eğitiminde Gazetelerden Yararlanma". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2/6 (2009), 251-265.
- Gümrükçüoğlu, Süleyman. "Görsel Medya ve Din Eğitimi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi USTEK’ 2022 Özel Sayısı* 20/1 (2022), 47-64.
- Güneş, Adem. *Din Öğretim Materyalleri*. İstanbul: Dem Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Hayta, Nurdan. Medya ve Din İlişkisi Bağlamında Türkiye’de Dinî Yayıncılık: "Prof.

- Dr. Nihat Hatipoğlu ile Dosta Doğru” Programı Örneği. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Hazar, Murat. “Sosyal Medya Bağımlılığı: Bir Alan Çalışması”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 0/32 (2011), 151-175.
- Herdman, Elizabeth A. - Dörtbudak, Zeynep. “Derleme Makale Yazımında, Konferans Ve Bildiri Sunumu Hazırlamada Pratik Bilgiler”. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 3/1 (2006), 2-4.
- Jarman, Ruth - McClun, Billy. “Use the News: A Study of Secondary Teachers’ Use of Newspapers in the Science Classroom”. *Journal of Biological Education* 35/2 (Mart 2001), 69-74. <https://doi.org/10.1080/00219266.2000.9655745>
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2008.
- Karataş Coşkun, Mahinur. “İçeriğin Öğretim İçin Düzenlenmesi”. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. ed. Ahmet Doğanay. 90-137. Ankara: Pegem Akademi, 11. Basım, 2017.
- Kavak, Nusret vd. “Fen-Teknoloji Okuryazarlığı ve İnfomal Fen Eğitimi: Gazetelerin Potansiyel Rolü”. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 26/3 (2006), 17-28.
- Kaymakcan, Recep - Meydan, Hasan. *Ahlâk Değerler ve Eğitim*. İstanbul: Dem Yayınları, 2014.
- Kayseri, Zeynep. *Sosyal Medya Vaizliği Amerika ve Türkiye Örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Kocabay Şener, Nihal. “Türkiye’de Medya ve Din Araştırmalarını Yeniden Düşünmek: Eksiklikler Nasıl Doldurulabilir?” *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 2/1 (2019), 53-69.
- Koç, Ahmet. “Bir Öğretim Materyali Olarak Medya Haberlerinin Din Eğitiminde Kullanılması”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/2 (2021), 521-546. <https://doi.org/10.18505/cuid.871575>
- Koçoğlu, Erol vd. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Bir Öğrenme Ortamı Olarak Arttırılmış Gerçeklik Uygulamaları”. *Alternatif Yaklaşımlarla Sosyal Bilgiler Eğitimi*. ed. Ramazan Sever vd. 327-355. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2018.
- Korkmaz, Mehmet. “Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları”. *Bilimname* 33 (29 Mayıs 2017), 35-66. <https://doi.org/10.28949/bilimname.345561>
- Korkmaz, Mehmet. *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*. Kayseri: Tezmer Yayınları, 2014.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (Kanun No. 31628). 2, 1 (2021). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211014-1.htm>
- Nazıroğlu, Bayramali. “Din Eğitiminin Gerekliliği Açısından Dini Medya Okuryazarlığı”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/2 (2015), 191-220.
- Nazlı, Esra. *Yaygın Din Eğitimi Bağlamında Yayımlanan Dini İçerikli Programların İncelenmesi-Televizyon ve YouTube Kanallarının İçeriklerinin İncelenmesi ve Karşılaştırılmaları Ekseninde*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler

- Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Özay Köse, Esra. "Gazete Haberlerinin Biyoloji Eğitiminde Kullanımı". *Kuramsal Eğitim Bilim* 1/2 (2008), 84-91.
- Özbek, Muhammed Sadık - Pekcan, Burak. "İlahiyat Öğrencileri Nazarından Metaverse ve Din Eğitimi". *METAVERSE ve DİN Eğitimi ve Öğrenci Perspektifine Yönelik Bir Araştırma*. ed. Muhammet Yurtseven vd. 119-149. Konya: Çizgi Kitabevi, 2023.
- Özdemir, Saadettin - Gıynaş, Ahmet Yusuf. "Metaverse ve Din Eğitimi". *Turkish Academic Research Review - Türk Akademik Araştırmalar Dergisi [TARR]* 7/4 (29 Aralık 2022), 1080-1112. <https://doi.org/10.30622/tarr.1197733>
- Özden, Yüksel. *Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem Akademi, 1999.
- Öztürk, Fatma Dolunay. Sosyal Medyanın 12. Sınıf Öğrencilerinin Dini Bilgileri Üzerindeki Etkileri. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Pekcan, Burak - Özbek, Muhammed Sadık. "DKAB ve İHL Meslek Dersi Öğretmenlerinin Metaverse'e Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi". *METAVERSE ve DİN Eğitimi ve Öğrenci Perspektifine Yönelik Bir Araştırma*. ed. Muhammet Yurtseven vd. 197-233. Konya: Çizgi Kitabevi, 2023.
- Rose, Christopher. "How to Teach Biology Using the Movie Science of Cloning People, Resurrecting the Dead, and Combining Flies and Humans". *Public Understanding of Science* 12/3 (Temmuz 2003), 289-296. <https://doi.org/10.1177/0963662503123007>
- Solmaz, Aysun. Toplumsallaşma Sürecinde Din Eğitiminin Medya Algılaması ve Medya Kullanım Alışkanlıkları Üzerindeki Rolü. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Stodolsky, Susan S. vd. "Student Views About Learning Math and Social Studies". *American Educational Research Journal* 28/1 (Ocak 1991), 89-116. <https://doi.org/10.3102/00028312028001089>
- Şimşek, İsmihan. Sosyo-Ekonomik Bir Medya Gerçekliği Olarak Televizyon Vaizliği. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Taşkıran, Ayşe. "Dijital Çağda Yükseköğretim". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2007), 96-109.
- Topcubaşı, Tolga. "Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarında Gazete Haberlerini Kullanma(ma)sı: Güncelin Sınıfta Varolma Çabası". *International Journal Of Eurasian Education and Culture* 4/6 (2019), 20-37.
- "TÜİK Kurumsal". Erişim 01 Ekim 2024. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492)
- Tüken, Yunus. YouTube'da Faaliyet Gösteren Dini İçerikli Kanalların Din Eğitimi Açısından İncelenmesi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Türker, Hasan - Arslan, Özgür. "İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi

- ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Belgesel Filmlerin Kullanımı". *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 24 (2008), 92-104.
- Türkyılmaz, Hilmi. "Yenilikçi Bir Öğretim Tekniği Olarak Zihin Haritalama Ve Din Eğitiminde Kullanımı". *International Journal of Education Technology and Scientific Researches* 2/3 (2017), 148-161.
- Ünlüer, Gülbeyaz - Yaşar, Şefik. "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/1 (2012), 43-57.
- Varsak, Osman. Sosyal Medya Kullanımının Dini İnanç ve Davranışla İlişkisi (Bursa Lise Öğrencileri Örneği). Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Yakut, Sümevra. Z Kuşağı Gençlerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Dini Öğrenmelerine Etkileri: Fenomenolojik Bir Araştırma. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Yamaç, Muhammed. "Metaverse'te Dinî Ve Toplumsal Tezahürler". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (31 Mart 2023), 29-57. <https://doi.org/10.33415/daad.1210422>
- Yılmaz, Zeynep - Yel, Mustafa. "Popüler Medya Kaynaklarının Biyoloji Öğretiminde Kullanımının Öğrencilerin Biyolojiye Yönelik Tutumlarına Etkisi". *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi* 5/1 (2018), 205-219.
- Yurtseven, Muhammet. "İlahiyat Fakültesi Akademisyenlerinin Metaverse Algı Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma". *METAVERSE ve DİN Eğitimci ve Öğrenci Perspektifine Yönelik Bir Araştırma*. ed. Muhammet Yurtseven vd. 43-75. Konya: Çizgi Kitabevi, 2023.
- Yurtseven, Muhammet vd. (ed.). Metaverse ve Din Eğitimci ve Öğrenci Perspektifine Yönelik Bir Araştırma. Konya: Çizgi Kitabevi, 2023.